

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci **žalobce M.P.,** proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 23. 7. 2002 č. x,

takto:

Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení Praha ze dne 23. 7. 2002 č. x **se zrušuje** pro vady řízení.

Věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou (opravným prostředkem) podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalované, kterým mu byla přiznána jednorázová peněžní částka 60 000,- Kč podle zákona č. 261/2001 Sb. z důvodu věznění žalobce jako politického vězně v době od 4. 4. 1989 do 1. 1. 1990.

Proti tomu žalobce namítl, že v lednu 2002 uplatnil u žalované nárok na jednorázovou peněžní částku dle zákona č. 261/2001 Sb. mimo jiné i za protiprávní stíhání a vazební věznění od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978. Ve shora uvedeném rozhodnutí žalované však o tomto návrhu žalobce rozhodnuto není. Proto se žalobce domáhal, aby soud toto

rozhodnutí zrušil a rozhodl sám v tom smyslu, že na vazební vězntění z roku 1978 se zákon č. 261/2001 Sb. vztahuje.

Žalovaná v písemném vyjádření poukázala na to, že žalobce byl vězněn v době od 4. 4. 1989 do 4. 12. 1989. Za tuto dobu mu náleží jednorázová peněžní částka ve výši 60 000,- Kč, která mu byla přiznána. Skutečnost, že žalovaná omylem přiznala jednorázovou částku za dobu delší než která, žalobci náleží (za dobu od 4. 12. 1990 do 1. 1. 1990), neměla, dle tvrzení žalované, vliv na její výši. Dále žalovaná uvedla, že na věznění v době od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978 žalobci jednorázová peněžní částka nenáleží, neboť v této věci bylo jeho trestní stíhání zastaveno a žalobce nežádal o pokračování trestního stíhání podle § 33 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., aby dosáhl svého zproštění, které by zakládalo nárok na přiznání odškodného. Závěrem žalovaná navrhuje, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení, neboť žalovaná opomněla rozhodnout o celém žalobcově nároku.

Věc nebyla skončena Vrchním soudem v Praze do 31. 12. 2002, proto byla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.) - tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované v mezích žalobních bodů (ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba je zčásti důvodná.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, se tento zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. Podle ustanovení § 3 odst. 1 citovaného zákona je politický vězeň oprávněnou osobou mající nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky.

K tomu ze spisu vyplynulo, že žalobce požádal o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. jako politický vězeň za dobu vazebního věznění v době od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978 a za dobu výkonu trestu odnětí svobody v době od 4. 4. 1989 do 4. 12. 1989; k žádosti připojil mimo jiné doklady potvrzující jeho věznění v době od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978, a to potvrzení věznice v Košicích o propuštění z vazby ze dne 30. 10. 1978 a usnesení krajského prokurátora v Košicích ze dne 30. 10. 1978 sp. zn. 1 Kv 14/78, kterým byl žalobce propuštěn z vazby, do které byl vzat dne 25. 5. 1978. Žalovaná ve shora uvedeném rozhodnutí přiznala žalobci jednorázovou peněžní částku za věznění v období od 4. 4. 1989 do 4. 12. 1989.

V řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. se plně uplatňují zásady správního řízení (§ 7 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb.), mimo jiné i zásada dispoziční, neboť dle odst. 1 téhož ustanovení se řízení podle tohoto zákona zahajuje na návrh oprávněné osoby. Tato zásada se týká zahájení a provádění řízení a určuje kdo je oprávněn nakládat předmětem řízení. Při uplatnění zásady dispoziční se správní řízení zahajuje na návrh účastníka, který má subjektivní zájem na daném řízení. Návrh účastníka je při uplatnění této zásady podmínkou, bez které správní orgán nemůže o věci rozhodovat. Účastník řízení určuje ve svém návrhu předmět řízení, kterým je správní orgán vázán a pokud vydává rozhodnutí, pak náležitostí výroku podle § 47 odst. 2 správního řádu „rozhodnutí ve věci“ se rozumí právě rozhodnutí o předmětu řízení. V daném případě žalobce v návrhu požadoval, aby žalovaná rozhodla o jeho nároku na jednorázovou peněžní částku dle zákona č. 261/2001 Sb. za věznění žalobce jako politického vězně v období od 4. 4. 1989 do 4. 12. 1989 a za výkon vazby v období od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978. Žalobce tak v žádosti uplatnil dva nároky, a to nárok na odškodnění za dobu vazby a nárok na odškodnění za dobu výkonu trestu, když oba případy omezení jeho svobody spolu nesouvisely (netýkaly se stejné trestní věci). Za dané situace správní orgán mohl rozhodnout buď samostatně o každém nároku nebo společně jedním rozhodnutím, žádný z těchto postupů by nebyl v rozporu se zákonem. Za této situace soud vážil, zda rozhodnutí o jednom z nároků obstojí a zda nelze postupovat cestou vydání dalšího rozhodnutí o druhém z nároků. Rozhodující pro posouzení je formulace vydaného rozhodnutí. Žalovaná rozhodnutí formulovala tak, jako by rozhodovala o celé žádosti, tedy o obou nárocích v ní uplatněných, věcně ovšem rozhodla pouze o nároku žalovaného za výkon trestu odnětí svobody v období od 4. 4. 1989 do 4. 12. 1989 (navíc mu omylem přiznala jednorázovou peněžní částku za dobu delší, než která žalobci náleží) a o žalobcově nároku na odškodnění za vazební věznění v období od 25. 5. 1978 do 30. 10. 1978 rozhodnout opomněla.

V této části je žaloba důvodná.

Žalobce dále v žalobě brojí proti právnímu posouzení jeho nároku na odškodnění za dobu vazby, když je názoru, že podmínky pro odškodnění splňuje, neboť byl ve vazbě pro trestný čin vyzvědačství, a i když nebyl odsouzen, byl omezen na svobodě v souvislosti s trestným činem politického charakteru. Těmito námitkami se soud nemohl zabývat, stejně tak jako vyjádřením žalované k nim. Napadené rozhodnutí o tomto nároku totiž vůbec nerozhodovalo a žalobce tak jen polemizuje s právním názorem žalované seznatelným pouze z korespondence a jednání v průběhu správního řízení. Soud je oprávněn a povinen hodnotit zákonnost vydaného rozhodnutí, tedy toho co rozhodnutí obsahuje (§ 75 odst. 2 s.ř.s.) a nikoliv toho, co by případně obsahovalo, kdyby byl předmět řízení plně vyčerpán.

Soud nemohl vyhovět žádosti žalobce, aby po zrušení rozhodnutí žalované rozhodl sám v tom smyslu, že zákon č. 261/2001 Sb. se vztahuje i na vazební věznění z roku 1978, neboť soudy ve správním soudnictví nejsou oprávněny rozhodovat o nároku žalobce a nahrazovat tak rozhodnutí správního orgánu. Soudy mohou v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu napadené rozhodnutí zrušit pro nezákonnost nebo vady řízení, případně žalobu zamítnout, není-li důvodná (§ 78 odst. 1, 7 s. ř. s.).

Napadené rozhodnutí žalované bylo vydáno v rozporu se zásadou dispoziční, kdy žalovaná rozhodovala formálně o celé žádosti, fakticky však jen o její části. Proto je Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil, a to pro vady řízení. Ve věci přitom rozhodl bez jednání za podmínky souhlasu účastníků řízení (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Podle ustanovení § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalované k dalšímu řízení, při němž je vázána právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku (ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s.).

Žalobce měl v tomto přezkumném soudním řízení úspěch, podle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. by měl právo na náhradu nákladů řízení; výrok vychází ze skutečnosti, že náhradu nákladů nepožadoval.

Poučení : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. 6. 2003

JUDr. Petr P ř í h o d a
předseda senátu